

Geen zonneparken meer in landelijk gebied? Nog wel in Barchem. ‘Onbegrijpelijk’

Hans Siemes en Tonie Klein Brinke plaatsen een protestbord in Barchem, bij het terrein waar het zonnepark moet komen .Beeld Marcel van den Bergh / de Volkskrant

Het Rijk heeft grote zonneparken op landbouwgrond vanaf dit jaar ‘ongewenst’ verklaard. Bewoners van het Gelderse Barchem vragen zich af: waarom mag hier dan toch nog een zonneveld van 16 hectare komen? ‘We kunnen niet anders.’

Pieter Hotse Smit 24 januari 2024, 05:00

Het huis van Tonie Klein Brinke in het buitengebied van het Gelderse Barchem is alleen bereikbaar via een onverharde weg vol kuilen.

Eenmaal aangekomen wordt de stuiterrit beloond met een weids uitzicht van honderden meters over weilanden en akkers, her en der omzoomd met singels en houtwallen.

Hoelang heeft hij dit uitzicht nog? Als het aan de gemeente Lochem ligt, waarvan Barchem onderdeel is, komen voor Klein Brinkes huis straks 25 duizend zonnepanelen te liggen. Onbegrijpelijk, vindt een groep omwonenden, van wie twee met een erf tot op 100 meter van het

beoogde zonnepark. Verenigd in Houd landelijk Barchem Mooi en Aantrekkelijk (Hobama) verzetten ze zich tegen de komst van het zonneveld op een gebied van 16 hectare.

OVER DE AUTEUR

[Pieter Hotse Smit](#) is regioverslaggever van de Volkskrant in Oost-Nederland en verslaat ontwikkelingen in de provincies Overijssel en Gelderland. Eerder schreef hij over landbouw, natuur, voedsel en duurzaamheid.

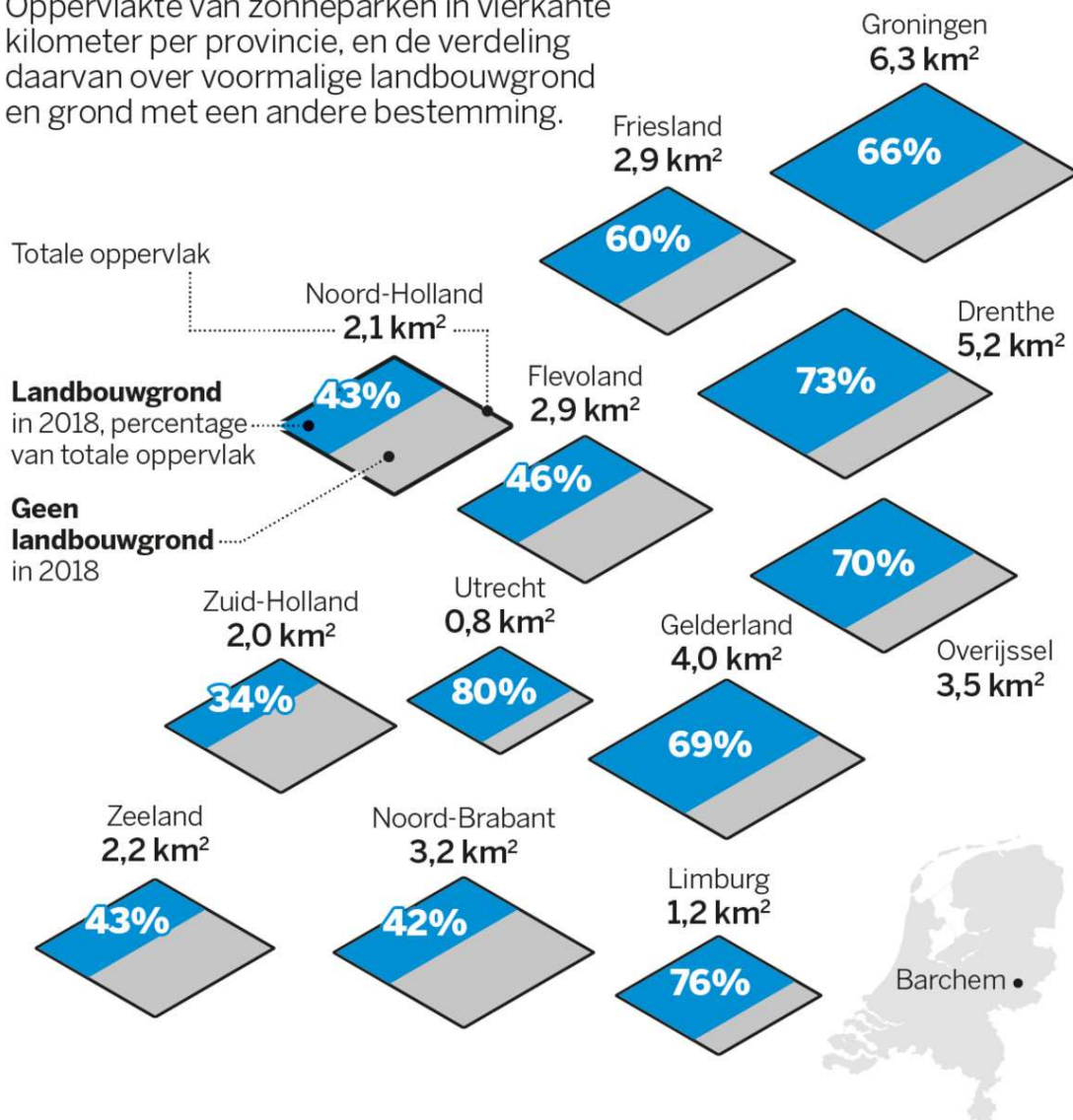
Voorzitter van de 180 leden tellende protestvereniging Hobama is Hans Siemes, die naar de oude boerderij van Klein Brinke is gekomen. Hij vindt het onbestaanbaar dat de 'zonne-industrie', zoals hij het noemt, alle ruimte krijgt in dit voor hem idyllische cultuurlandschap.

Siemes bijt zich al jaren vast in de grootschalige plannen voor zonne-energie in zijn gemeente. Na jaren gesteggel vindt hij het verdacht dat de bestuurders in Lochem nog snel voor Kerst hun fiat gaven aan het voorstel van zonneparkexploitant TPSolar. De definitieve versie lag nog geen maand bij de gemeente of er stond al een krulletje bij van het college van burgemeester en wethouders.

Siemes' achterdocht heeft te maken met aangescherpte regels. Het demissionaire kabinet kondigde in oktober aan dat vanaf 1 januari grote zonnevelden 'ongewenst' zijn op landbouwgrond: 'Gezien het grote beslag op de schaarse ruimte in Nederland zijn zonneweiden en zonneparken op landbouw- en natuurgronden, met enkele uitzonderingen, niet langer toegestaan.'

VAAK LANDBOUWGROND GEBRUIKT OM ZONNEPARK TE BOUWEN

Oppervlakte van zonneparken in vierkante kilometer per provincie, en de verdeling daarvan over voormalige landbouwgrond en grond met een andere bestemming.

230124 © de Volkskrant . Bron: Kadaster, Zonneparken in Nederland

‘Non-discussie’

Diende TPSolar nog snel voor de einddatum een aanvraag in? En ging de gemeente vlug akkoord om het bedrijf ter wille te zijn, zoals Siemes stellig beweert? Geen sprake van, reageert projectontwikkelaar Stephan Roijers van TPSolar. Hij wil allereerst kwijt dat hij het maar een ‘non-

discussie' vindt, de vraag of zonnepanelen wel ten koste van landbouwgrond mogen gaan.

'Op 0,12 procent van alle Nederlandse landbouwgrond liggen zonnepanelen', haalt Roijers een Kadaster-onderzoek aan dat in augustus verscheen. 'Als alle huishoudens stroom van zonne-energie op landbouwgrond zouden krijgen, dan nog kom je niet boven 1 procent van het totale oppervlak uit. Dus waar hebben we het over?'

Brancheorganisatie Holland Solar denkt er net zo over en noemde het rijksbesluit van eind oktober 'schadelijk voor de energietransitie'. 'Met een heel klein deel van de landbouwgrond kunnen we een heel grote impact hebben op de energietransitie', zegt een woordvoerder.

Voor de sector mag landbouwgrond dan ideaal lijken, in de praktijk lopen ontwikkelaars van zonneparken niet alleen tegen ontevreden omwonenden aan. Ook de boeren verzetten zich tegen het offeren van hun land, dat ze zelf goed kunnen gebruiken in tijden van strenge mest- en stikstofregels. Met de BBB aan de macht kondigde de provincie Overijssel al eerder een verbod af. Onder meer in IJsselmuiden en Raalte zitten de gemeenten nu met een gepland zonnepark in de maag.

En dan is er nog het overvolle stroomnet. In landelijk gebied liggen nu eenmaal niet de dikste kabels om al die stroom te transporteren naar plekken met meer vraag. Dit bleek recentelijk in het Gelderse Leur, waar een groot zonneveld langs de A50 niet aangesloten kon worden.

Zonnepark bij Moerdijk. Sinds 1 januari zijn zonneparken op landbouwgrond volgens het kabinet ongewenst. Beeld Arie Kievit / de Volkskrant

Holland Solar heeft geen overzicht van het aantal geplande zonneparken dat door de nieuwe landelijke regels wordt getroffen. De richtlijnen die gelden vanaf dit jaar schrijven provincies en gemeenten voor dat zonnepanelen zo veel mogelijk op daken en gevels terecht moeten komen. En verder langs wegen en het spoor, op industrieterreinen en stortplaatsen en boven parkeerplaatsen.

Moratorium

Alleen in uitzonderlijke gevallen mogen panelen nog worden geplaatst op landbouwgrond. Omdat die op de langere termijn toch al een nieuwe bestemming krijgen, zoals voor woningbouw. Of omdat een zonnepark door slimme maatregelen aantoonbaar het stroomnet niet verder belast. Ook panelen combineren met een aanzienlijk oppervlak aan landbouwactiviteiten biedt kans op een uitzondering. TPSolar experimenteert om die reden op zonneweiden met schaduwrijke gewassen, zoals shiitake, bosbessen en bramen.

In Lochem is hiervan allemaal geen sprake. Dus blijft de vraag: waarom staat de gemeente dan toch toe dat een gebied van 16 hectare landbouwgrond wordt omheind voor een activiteit die het Rijk niet meer wil? Bovendien kondigde Lochem zelf al in mei 2020 een moratorium af op grote zonneparken in de gemeente.

In het stadhuis op een industrieterrein langs het Twentekanaal geven de twee verantwoordelijke wethouders tekst en uitleg. 'We kunnen niet anders', zegt Lex de Goede, wethouder voor klimaat en energie. 'Dit is een lopende aanvraag; we zijn over dit park al vier jaar in gesprek met TPSolar. We moeten een betrouwbare overheid zijn en dus oud beleid toepassen. Met de inzichten van nu is het inderdaad niet gewenst, maar toen waren er geen bezwaren.'

Als de aanvraag na 1 januari was gekomen, was het niet anders geweest, zegt De Goedes collega Marja Eggink (ruimtelijke ontwikkeling). De wethouders wijzen op nog een uitzondering waar het Rijk ruimte voor laat. Zo moet 'rekening worden gehouden met initiatieven die nu al in een vergevorderd stadium zijn om te voorkomen dat lopende lokale initiatieven stilvallen'.

Zonneakker Voorst, het grootste particuliere zonnepark van Nederland, in 2020.Beeld Marcel van den Bergh / de Volkskrant

Siemes van protestgroep Hobama vindt niet dat sprake is van een 'lopend initiatief'. Hij is ervan op de hoogte dat het zonnebedrijf al in april 2020 – een maand voordat de gemeente Lochem zelf een voorlopige stop op zonneparken afkondigde – een plan indiende voor een zonnepark in Barchem. Dat werd toen niet goed genoeg bevonden door

de gemeenteraad. Er was onvoldoende natuur opgenomen in de plannen en bovendien waren de omwonenden te weinig betrokken, oordeelde de raad.

Siemes zegt nu: 'Wat drieënhalf jaar later is ingediend, is een totaal nieuw plan.' Wethouder Eggink blijft erbij: 'Dit is de verbeterde versie van het eerdere plan. Een plan dat recht doet aan de wensen van de raad.' Het woord is nu aan de gemeenteraad. In de komende maanden zal blijken of een meerderheid, net als het college, geen bedenkingen heeft bij het zonnepark van TPSolar.

'Coulisselandschap herstellen'

Uit het plan van TPSolar blijkt dat het bedrijf de stemming met vertrouwen tegemoetziet. Met de komst van de 25 duizend zonnepanelen gaat het gebied er juist op vooruit, meent het bedrijf. De gekozen plek is volgens TPSolar nu 'weids en open', wat niet past in het Achterhoekse landschap, een regio die juist wordt gekenmerkt door het 'halfopen karakter'.

'Precies daar waar het zonnepark komt, is 50 hectare aaneengesloten, kale akkerbouwvlakte', legt Roijers van TPSolar uit. 'Daar gaan wij struiken aanplanten die op termijn de panelen aan het oog onttrekken en ook het coulisselandschap herstellen. Van de 16 hectare wordt maar 10 hectare zonneveld. Als we over 25 jaar het zonnepark afbreken, blijft 4 hectare van de nieuwe natuur behouden.

Siemes blijft sceptisch. 'Dwars door dit kleinschalig kampenlandschap, met bescheiden boerenerven en stukjes bos, ligt straks een gigantisch

zonnepark', zegt hij. 'Dat blijft ons grootste bezwaar.' Siemes vraagt zich bovendien sterk af of de beloofde 'poelen, natuuroevers en schraallanden' langs de panelen inderdaad, zoals het zonnebedrijf voorspiegelt, vuurvlinders en kamsalamanders zullen aantrekken.

Bij TPSolar hebben ze ervaring met mensen zoals Siemes en Klein Brinke, de tegenstanders tot het bittere eind. 'Hoe je het ook aanpakt, je doet het nooit voor iedereen goed', zegt Roijers. 'En dat is ook logisch. Wij gaan iets doen wat hun directe omgeving verandert. Maar duurzame energie is nodig en het moet ergens gebeuren.'

Ook op landbouwgrond, herhaalt hij nog maar eens. 'Let op: we gaan nog terugkomen van dit zonverbod op landbouwgrond.'